

Miljödepartementet

Endast via e-post:

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.kemikalieenheten@regeringskansliet.se

En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter (DNR M2021/02118)

Villaägarnas Riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och har anledning att anföra följande.

Regeringen föreslår utifrån sin strategi för en cirkulär ekonomi och EU:s handlingsplan för en cirkulär ekonomi med den aktuella promemorian förändrade villkor för insamling av förpackningar från hushåll och verksamheter.

Promemorians huvudsakliga förändringsförslag är att överlåta till kommunerna att ta över insamlingen av förpackningsavfallet från hushållen. Producenterna ska sedan via sina branschorganisationer ersätta kommunerna för insamlingen. Den tidigare tudelningen av insamlingsansvaret som Villaägarna varit kritiska till överges därmed. Regeringens ambition är att det renodlade insamlingsansvaret ska effektivisera insamlingen och ge bättre sortering från hushåll och verksamheter. Ett nytt förslag från promemorian är att de vanligaste förpackningsslagen - som papper, glas, plast och metall ska ske fastighetsnära. För skrymmande förpackningar eller förpackningar av ovanliga material ska sedan finnas lättillgängliga insamlingsplatser.

Renodlingen mot en aktör för insamling av förpackningsavfall hushåll är vällovlig

Redan 2018 i samband med regeringens promemoria 2018:1462 om producentansvar för förpackningar varnade vi för risken med att olika insamlingssystem inte skulle finna samordning och istället med utökade ambitioner börja dubblera varandras system. En följd av det märks sedan i utökade transporter i bostadsområden.

Villaägarna beskrev också de problem som föreligger för hushållen att identifiera och definiera sitt avfall som antingen restavfall eller förpackningsavfall. Kommunerna ansvarade för restavfallet medan producenterna bar motsvarande ansvar för insamlingen av förpackningsavfallet.

Möjligheterna att samordna de båda kretsloppen begränsades av svag ekonomisk nytta för till exempel producenterna. Villaägarna påtalade också de ojämlika konkurrensförhållanden som råder mellan kommunerna och de privata företag som arbetar med insamling av hushållsliknande avfall.

Villaägarna kritiserade det tudelade systemet utifrån dess utfall där hushållen på egen bekostnad besparar producenterna stora kostnader. Mängder av förpackningsavfall hamnar i behållare för restavfall som kommunen ansvarar för. Kommunens incitament för att underlätta förutsättningarna för hushållen genom till exempel information undergrävs av att de ändå skickar notan till hushållen. I slutändan betalar hushållen både kommunen för insamlingen samt till producenterna genom den avgift som påförs förpackningen för att täcka kostnaden för insamlingen.

Med den aktuella promemorians förslag att låta kommunerna ta över ansvaret för insamling av förpackningsavfall från hushåll besvaras många av de invändningar som Villaägarna tidigare anfört gentemot tudelningen av insamlingsansvaret. Genom att begränsa insamlingen till en aktör finns också potential att minska trafikflödet i bostadsområden.

Insamlingen ska finansieras av producenternas förpackningsavgifter

Promemorian anger att kostnaderna för kommunen att samla in förpackningsavfall från hushållen ska täckas av producenterna. Eventuella mellanskillnader mellan faktiska kostnader och den ersättning som betalats ska dock kunna tas ut genom kommunens renhållningsavgift. Mellanskillnaden drabbar hushållen som en ytterligare kostnad eftersom de redan har betalat en merkostnad för förpackningen vid inköp. Promemorian framhåller att kostnaden kommer att bli liten och ha övergångskaraktär under omställningen av system. Kostnaderna för fyrfackskärl är dock större i de kommuner där de redan introducerats. Villaägarna vill understryka vikten av att merkostnader undviks eftersom hushållen med förpackningsavgiften redan finansierat insamlingen.

Särskilt bör nämnas de mindre kommunerna med stora avstånd och gles befolkning. Det förhöjda kommunala insamlingsansvaret som föreslås innebär ökade kostnader beroende på kommunernas förutsättningar. Det gör att den tilläggsersättning för fördyrande omständigheter som föreslås i promemorian omöjligt kan betecknas som tillfällig om inte kommuner i glesbygd ska behöva höja sin renhållningsavgift. Den mekanism som anges kunna användas av Naturvårdsverket för att ersätta enskilda kommuner med fördyrande omständigheter bör därför ha en mer varaktig form än enbart övergångsbetonad.

Utöver förpackningsavgifterna måste också hushållens kostnad för tid spenderad på källsortering beaktas. Promemorian förtydligar krav att innehåll ska skiljas från sina förpackningar - i klartext att förpackningarna ska diskas innan de avyttras. I den mån detta kan ses som en ambitionshöjning bör hushållens alternativkostnader för tid spenderad på källsortering tänkas öka. Hushållens kostnad för tid spenderad på källsortering beräknas i tidigare promemoria (M2018/00852/) baserad på Ekvall m.fl. (2001) till cirka 9-66 kronor per timme.

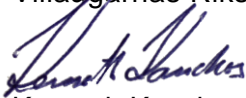
Förpackningsavgifterna ska finansiera insamlingen. Annars betalar hushållen tre gånger – genom förpackningsavgifterna, renhållningsavgiften och med sin tid. För personer med fritidshus som kanske även är belägna i samma kommun, riskerar kostnader som förpackningsavgifterna inte täcker att dubbleras en gång till. Villaägarna befarar med ledning av de merkostnader som kommuner med befintliga fyrfackskärl har, att promemorians förslag leder till förhöjda renhållningsavgifter om inte förpackningsavgifterna justeras. Utan en höjning av förpackningsavgifterna blir de höjningar av renhållningsavgifterna som promemorian aviserar som tillfälliga i stället permanenta.

Promemorian motiverar användande av renhållningsavgift för hantering av förpackningsavfall med att den kan användas för att finansiera lösningar som sopsugar. Om kollektivet i en kommun gemensamt ska finansiera sopsug i enskilda delar av kommunen avgörs i kommunen men bör enligt Villaägarna inte ligga till grund för att hanteringen av förpackningsavfall inte kan vara självfinansierande.

Antalet kärl som ska tillhandhållas av fastighetsägaren riskerar bli för många och grälla

Även om erfarenheterna från de kommuner som idag har fyrfackskärl inte nödvändigtvis inneburit att antalet kärl utökats bortom två, innebär detta likväl att mark för två kärl måste upplåtas av småhusägarna. Det blir sedan värre när kommuner använder kärl med endast två fack vilket då resulterar i behov av minst tre stycken kärl som ska få plats på tomten. Med fler kärl följer också plikter för fastighetsägaren att tillse en tillgänglig uppställningsplats, snöröjning med mera. De nya kärl som kan komma att krävas för att inrymma de nya avfallsströmmarna bör finnas tillgängliga i mer än en design då kärlden kommer att utgöra ett betydande visuellt inslag i villakvarter.

Med vänliga hälsningar,
Villaägarnas Riksförbund

Kenneth Kanckos
Förbundsdirektör